

ECONOMIC INDICATORS ANALYSIS IN FUNCTION OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF REPUBLIC OF CROATIA

ANALIZA EKONOMSKIH POKAZATELJA RH U FUNKCIJI ODRŽIVOG EKONOMSKOG RAZVITKA

POZEGA, Zeljko & CRNKOVIC, Boris

Abstract: If comparing main Croatian economic indicators with the mean value of same indicators of the majority of countries of the world, especially with those of high developed countries, it is clearly that Croatia lags in key areas of economic development. Since in the observed time period have not been noticed any more significant positive trends from the research carried out in this paper it can be concluded that the Republic of Croatia, its economy and its development, are in unenviable situation with questionable future, particularly in the light of globalization and global economic recession in which the world today is.

Key words: *Economic indicators, Economic development, Republic of Croatia, High developed countries*

Sažetak: *Usporede li se najvažniji ekonomski pokazatelji Republike Hrvatske sa prosječnim vrijednostima istih pokazatelja većine zemalja svijeta, a posebno sa pokazateljima skupine zemalja koje su visoko razvijene, može se zaključiti da Republika Hrvatska zaostaje u ključnim područjima gospodarskog i ekonomskog razvitka. Budući da u proteklom vremenskom razdoblju koje je obuhvaćeno istraživanjem nisu zabilježeni značajniji pozitivni trendovi u Republici Hrvatskoj, iz istraživanja se daje zaključiti kako se Republika Hrvatska, točnije njeno gospodarstvo i ekonomski i društveni razvitak, nalaze u nezavidnoj situaciji sa evidentno neizvjesnom budućnošću, posebice uzmu li se dodatno u obzir okolnosti globalizacije i globalne recesije u kojoj se svijet nalazi.*

Ključne riječi: *ekonomski pokazatelji, ekonomski razvoj, Republika Hrvatska, visoko razvijene zemlje svijeta*

Authors' data: Željko Požega, dr.sc., Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, zpozega@efos.hr; Boris Crnković, mr.sc., Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, bcnko@efos.hr

1. Uvodna razmatranja

Istraživanje se bavi analizom najvažnijih ekonomskih pokazatelja Republike Hrvatske (RH) i njihovom usporedbom sa prosječnim vrijednostima istih u većini zemalja u svijetu, kao i posebno na uzorku skupine visoko razvijenih zemalja svijeta. U prvom dijelu rada daje se kratki pregled trenutnog općenitog stanja kvalitete života u RH.

U drugom dijelu rada prikazana je metodologija rada i objašnjeni podaci koji su korišteni za istraživanje i analizu RH i drugih promatranih zemalja svijeta.

U trećem dijelu rada daje se analiza i interpretacija rezultata provedenih istraživanja koji prikazuju odnos ekonomskih pokazatelja RH i drugih izabranih zemalja svijeta. Cilj istraživanja je testirati hipotezu da RH zaostaje u mnogim važnijim aspektima fizičkog i financijskog kapitala, posebice ako se uspoređi sa vodećim zemljama svijeta, kojima, na kraju krajeva, RH i mora težiti, te da je ekonomsku politiku nužno korigirati kako bi se uspostavili pozitivni i značajni trendovi koji će dovesti dugoročno do bržeg rasta stupnja razvijenosti RH, većeg rasta bruto domaćeg proizvoda per capita (BDP p.c.) i visokog životnog standarda svih njenih građana.

2. Teoretski pregled stanja kvalitete života u RH

U RH je (Sućur, 2001) od ukupnog stanovništva (oko 4,2 milijuna stanovnika) oko 420 tisuća građana siromašno, što govori da, prema međunarodnim kriterijima, Hrvatska ima nisku stopu siromaštva ako se uspoređuje s tranzicijskim zemljama.

Studija Svjetske banke o stanju u RH (Grin & Daftary, 2003) navodi da oko 10 posto stanovništva živi u apsolutnom siromaštvu prema nacionalnim mjerilima.

Međutim, prema međunarodnim mjerilima koje je Svjetska banka primijenila za tranzicijske zemlje (4,3 američkih dolara (USD) dnevno prema paritetu kupovne moći), stopa siromaštva u RH je razmjerno niska i iznosi 4,8 posto. Pokazuje se, isto tako, da u RH praktično nema, ili ima izuzetno malo, građana koji žive s dohotkom manjim od jednog dolara po danu.

Međutim, 13,5 posto stanovništva imalo je potrošnju manju od 50 posto hrvatskog prosjeka, što pokazuje dubinu siromaštva u relativnom smislu. Najsiromašnije su starije osobe od 55 do 69 godina.

RH (Hogye, 2002), da je ušla u Europsku Uniju (EU), imala bi najvišu stopu siromaštva.

Ovaj podatak rezultat je mjerenja relativnog siromaštva sukladno metodologiji koja se koristi u EU, a koja siromaštvo definira kao 60% medijana nacionalnog dohotka. Stopa siromaštva u RH u posljednje tri godine iznosi od 17 do 18 posto, uzimaju li se u obzir naturalna i novčana primanja, dok je nešto veća kad se radi samo o novčanom dohotku (od 19 do 22 posto).

Sustav socijalnih transfera u RH nije manje učinkovit od onog u EU, dapače, RH spada u zemlje s najučinkovitijim socijalnim transferima (dječji doplatci, naknade za nezaposlene, socijalne pomoći, stipendije i školarine, porodiljne naknade itd.), izuzmemo li starosne i obiteljske mirovine koje su daleko ispod europskog prosjeka.

3. Empirijski dio

3.1. Prikupljanje podataka i metodologija rada

Osnovu provedenih istraživanja čine prikupljeni podaci (službeni statistički podaci Ujedinjenih naroda) o ekonomskim pokazateljima 89 varijabli za 177 zemalja u svijetu za period od 1975. do 2005. godine, s projekcijama za 2015. godinu, pri čemu se kao bazna godina za potrebe ovoga istraživanja uzima 2005. godina.

Istraživanja se temelje na analizi i usporedbi podataka dobivenih računanjem prosječne vrijednosti, a raspoloživi podaci su obrađeni i analizirani primjenom SPSS paketa statističkih programa.

3.2. Analiza rezultata istraživanja

Analiza rezultata istraživanja temelji se na računanju i analiziranju prosječnih vrijednosti izabranih pokazatelja te izradi tablica na temelju dobivenih rezultata istraživanja, a sve u svrhu promatranja i otkrivanja položaja održivog ekonomskog razvitka RH s obzirom na druge promatrane svjetske zemlje.

3.2.1. Analiza odabranih ekonomskih pokazatelja RH prema promatranim zemljama svijeta

pokazatelj	zemlje svijeta	RH
BDP p.c. (USD)	9.552,87	11.200,00
Gross Fixed Investment (% BDP-a)	21,87	28,6
javni dug (% BDP-a)	56,04	41,7
prihodi proračuna (USD, mlrd)	66,39	14,14
rashodi proračuna (USD, mlrd)	74,36	15,65
realna stopa rasta BDP-a (%)	4,65	3,7
stopa inflacije (%)	6,42	2,5
stopa nezaposlenosti (%)	14,71	13,8
stopa rasta industrije (%)	5,52	2,7
vanjski dug (USD, mlrd)	71,12	26,4
stopa obrazovanja punoljetnih osoba (%)	81,72	98,5
očekivano trajanje života (god.)	66,06	74,45
Stopa smrtnosti (%)	9,94	11,38

Tablica 1. Analiza ekonomskih pokazatelja RH i promatranih zemalja svijeta.

Možemo vidjeti da RH, u usporedbi sa preostalim 176 promatranim zemalja svijeta, ima bolje vrijednosti ekonomskih pokazatelja kada su u pitanju Gross Fixed Investment, javni dug, stopa inflacije, stopa obrazovanja punoljetnih osoba (potvrda teza mnogih autora da je ljudski kapital moguća komparativna prednost RH u budućnosti) te očekivano trajanje života, zatim da RH ima podjednake prosječne vrijednosti ekonomskih pokazatelja kada su u pitanju BDP p.c. te stopa nezaposlenosti, dok, naposljetku, RH ima slabije vrijednosti ekonomskih pokazatelja kada su u pitanju realna stopa rasta BDP-a, stopa rasta industrije, stopa smrtnosti te pokazatelji prihodi i rashodi proračuna i vanjski dug koji su također niži (prihodi),

odnosno viši (rashodi i dug) od prosjeka kada se preračunaju u vrijednosti s obzirom na broj stanovnika.

3.2.2. Analiza odabranih ekonomskih pokazatelja RH prema visoko razvijenim zemljama svijeta

pokazatelj	visoko razvijene zemlje svijeta	RH
BDP p.c. (USD)	29.603,33	11.200,00
Gross Fixed Investment (% BDP-a)	20,42	28,6
javni dug (% BDP-a)	59,34	41,7
prihodi proračuna (USD, mlrd)	314,89	14,14
rashodi proračuna (USD, mlrd)	351,83	15,65
realna stopa rasta BDP-a (%)	3,63	3,7
stopa inflacije (%)	1,84	2,5
stopa nezaposlenosti (%)	5,94	13,8
stopa rasta industrije (%)	4,99	2,7
vanjski dug (USD, mlrd)	366,88	26,4
stopa obrazovanja punoljetnih osoba (%)	96,36	98,5
očekivano trajanje života (god.)	78,76	74,45
Stopa smrtnosti (%)	5,95	11,38

Tablica 2. Analiza ekonomskih pokazatelja RH i promatranih visoko razvijenih zemalja svijeta.

Možemo vidjeti da RH, u usporedbi sa promatranim visoko razvijenim zemljama svijeta (zemlje svijeta sa BDP-om p.c. većim od 20.000 USD-a, ukupno 30 zemalja), ima bolje vrijednosti ekonomskih pokazatelja samo kada su u pitanju Gross Fixed Investment i javni dug, zatim da RH ima podjednake prosječne vrijednosti ekonomskih pokazatelja kada su u pitanju, zanimljivo, realna stopa rasta BDP-a te stopa obrazovanja punoljetnih osoba što potvrđuje visoku vrijednost ljudskog kapitala u RH, dok, naposljetku, RH ima slabije vrijednosti ekonomskih pokazatelja kada su u pitanju BDP p.c., stopa inflacije, stopa nezaposlenosti, stopa rasta industrije, očekivano trajanje života, stopa smrtnosti te pokazatelji prihodi i rashodi proračuna i vanjski dug koji su također niži (prihodi), odnosno viši (rashodi i dug) od prosjeka kada se preračunaju u vrijednosti s obzirom na broj stanovnika.

4. Sinteza rezultata istraživanja

Usporede li se najvažniji ekonomski pokazatelji RH sa prosječnim vrijednostima istih pokazatelja većine zemalja svijeta, a posebno sa pokazateljima skupine zemalja koje su visoko razvijene, može se zaključiti da RH zaostaje u ključnim područjima gospodarskog i ekonomskog razvitka.

Budući da u proteklom vremenskom razdoblju koje je obuhvaćeno istraživanjem nisu zabilježeni značajniji pozitivni trendovi u RH, a u ekonomskoj je teoriji poznato da

rast i povećanje stope rasta ključnih ekonomskih indikatora se može postići samo u dužem vremenskom razdoblju, a posljedice rasta istih na životni standard građana impliciraju se također dugoročno i nakon određenog vremenskog odmaka, iz istraživanja se daje zaključiti kako se RH, točnije njeno gospodarstvo i ekonomski i društveni razvitak, nalaze u nezavidnoj situaciji sa evidentno neizvjesnom budućnošću, posebice uzmu li se dodatno u obzir okolnosti globalizacije i globalne recesije u kojoj se svijet nalazi.

Dakle, RH, istraživanje je pokazalo, zaostaje u mnogim važnijim aspektima fizičkog i financijskog kapitala, posebice ako se uspoređi sa vodećim zemljama svijeta, kojima, na kraju krajeva, RH i mora težiti, te je stoga nužno ekonomsku politiku korigirati kako bi se uspostavili pozitivni i značajni trendovi koji će dovesti dugoročno do bržeg rasta stupnja razvijenosti RH, većeg rasta BDP-a p.c. i visokog životnog standarda svih njenih građana.

5. Literatura

Grin, F. & Daftary, F. (2003). *Nation-building, ethnicity and language politics in transition countries*, Local Government and Public Service Reform Initiative, Open Society Institute: European Centre for Minority Issues, cop., Budapest, 978-953-253-044-5

Hogye, M. (2002). *Local government budgeting*, Local Government and Public Service Reform Initiative, Open Society Institute, Budapest, 978-913-353-01-6

Landes, D., S. (2003). *Bogatstvo i siromaštvo naroda: zašto su neki tako bogati, a neki tako siromašni*, Masmedia, Zagreb, 953-6032-51-1

Nordström, K. A. & Ridderstrale, J. (2002). *Funky business – kapital pleše samo s darovitima*, Differo, Zagreb, 953-253-006-1

Spicker, P. (1993). *Poverty and Social Security: Concepts and Principles*, Routledge, London and New York, 927-443-123-011-1

Sučur, Z. (2001). *Siromaštvo: teorije, koncepti i pokazatelji*, Pravni fakultet, Zagreb, 953-6073-91-9

Trlin, V. (1999). *Međunarodna ekonomija: determinante, mehanizmi i politika*, peto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Ekonomski institut Zagreb, Sveučilište u Mostaru, Mostar, 953-6980-03-7

UN (2008). *Dostupno na: <http://hdr.undp.org/> Pristup: 31-03-2008*